

# את אשכול להורות על פעולות-תגמול ברגעים החמים של מערכת הבחירות?

הרגשתנו היא, שפעולת החבלה במושב מרי גליות לא הצדיקה את הפעולה נגד לבנון.

★ ★ ★

## דיחוי בשלום

**א** לא שאותו שבוע לא הסתיים בלי התנגשות נוספות על הגבול: הפעם עם הצבא הירדני, בגיורת לאטרון.

מאז מלחמת העצמאות, נשאר עמק אילון הרחב והפורה שטח-הפקר. ממערב חולשת עליו הגיבועה של קובאב לשעבר. ממזרח חולשת עליו משטרת לאטרון. אולם מכיוון שרכבות דונאם פוריים אינם יכולים להישאר מופקדים, נהגו חקלאים משני הצדדים לחרוש מדי פעם חלקה זו או אחרת. בתחילת רות שקטה זו, הצליחה ישראל תמיד לחטוף יותר דונאמים, כי היא היתה מתחילה ב"חריש מוקדם יותר, ואילו הפלחים נהגו לחכות עד לאחר הגשמים.

השנה הקדימו דווקא הירדנים. הם הביאו חצי-טרסטר טרקטורים, עלו על חלקה בת 850 דונם, אותה חרשו בשנתיים הקודמות הישראלים. מיד הופיעו, בקצה השני של אותה חלקה, חצי-טרסטר טרקטורים ישראליים. מספר הטרקטורים הלך וגדל, עד שיבסוף היו בשטח 36 טרקטורים ירדניים ו-17 ישראליים.

החריש נעשה בקנה-מידה רחב, ובקצב מוגבר. בעמק הרחב שררה אווירה של תחרות —

מיד הוועק המלך חוסיין ע"ז מו, שהגיע ללאטרון עם ראש ממשלתו וה"רמטכ"ל הירדני. הם נתנו הוראה להפסיק את המישיח.

עמדות הלגיון פתחו באש. מתוך הפגיעות המעטות — רק שניים פצועים קל — ברור היה, כי אין הכוונה לנהל קרב-דמים, אלא להבהיר שאין ירדן מרוצה מן ההשתתפות הישראלית אל הגיא. לצורך זה, כי נראה, תהיה מוכנה לאסור גם על פליחה את עיבוד שטח משטח-ההפקר. אם הטרקטורים הישראליים ירצו להתמיד בתחרות,

ברור כי עלולה להתלקח שם מלהמה של ממש. ההחלטה הושארה בידי ישראל.



## חיילי צה"ל חוזרים מ הפשיטה בלבנון

סיף מילה אחת על הפעולה. יחס הדימה נדרש מכל יתר העתונים, והתוצאה היתה ששום עתון לא שקע בסיפורים הרגילים על רקע הפעולה, על אומץ הלוחמים ונבונות המפקדה העליונה.

כי לוי אשכול שמע לא רק את קול המדינאים. הגיעו אליו גם קולותיהם המופתיעים של יועציו המקורבים ביותר, וחשוב מכל — תדהמתם וכעסם של אזרחים פשוטים.

עצמם נעלבו ונפגעו קשות, ואין להניח כי ישתדלו גם להבא לשמור על השקט. במאמר מאיר-עיניים, תקף זאב שיף, סופר רו הצבאי של הארץ, את השיקולים הפוליטיים שהניעו את לוי אשכול להורות על הפעולה. בהיותו מקורב לחוגי הפיקוד של צה"ל, יש מישקל לדבריו: „את שאלותינו עלינו להפנות לדרג המדינית, הממוינת על צה"ל, לשר הבטחון ולממשלת ישראל. צה"ל

# חוג = בית בלבנון

טים רבים. על כן הורה לנהוג כאילו הדבר לא נעשה.

★ ★ ★

## לבנון 1

**א** ולם הוויכוח לא הצטמצם למדיניות החוץ בלבד. אזרחים לרוב שאלו את עצמם, אם פעולת-התגמול לא היתה קשורה בשיקולים של ערכי-בחירות.

כתב שיף עצמו: „ציניקאים ואחרים לא יכלו שלא לרמוז, כי בין השיקולים שדחפו את הממשלה להחליט בעד הפעולה היו ודאי גם שיקולי-פנים של ערב הבחירות, של רצון להוכיח לציבור, ארבעה ימים לפני ההליכה לקלפי, כי הממשלה הקיימת תקיפה ודואגת לענייני הבטחון.”

ואילו ברחוב נפוצה הבדיחה, כי בליל שבת ערך אשכול, למעשה, חוג בית ב"לבנון".

כל נסיון למצוא הסבר מתקבל-על-הדעת לפעולת התגמול נגד לבנון בכלל, ובמועד זה בפרט, נכשל. תמיד חזר ועלה החשד, כי הדבר הושפע משיקולי בחירות. לא במקרה הזהיר העולם הזה בעוד מועד מפני סוג זה של מחשבה, כאשר כתב (העולם הזה 1455): „הסמרטוטיות מסוכן לא רק במחוליו — הוא מסוכן גם במעשיו. שלטון כושל ומעורר ער נוטה תמיד להרפתקות חיצוניות. כש יסודותיו מתמוטטים מבית, אדיר הפיתוי לחפש יוקרה וזהר בדרך הפשוטה ביותר — בגבול ור"ל.”

במאמר אחר, הזכיר את דוגמת שילוח שבוס 2, ערב הבחירות הקודמות, על-ידי בן-גוריון וכתב הבטחוניסטים שלו, כאמצעי תעמולה במערכת הבחירות, והזהיר בפירוש נגד הליכה בדרך זו מצד אשכול ואנשיו. את פעולת-התגמול, אגב, כינו רבים ה"שבוע בשם לבנון 1.”

לא היתה כוונה להחשיד את צה"ל בהתיערבות בפוליטיקה פנימית, או במערכת בחירות. אולם היתה בדברים אלה אזהרה לעסקנים המפלגתיים, שבסמכותם לתת ה"ראות לצה"ל, לבל ייכנעו לפיתוי של הצבא לתצבא מתוך ח"שובים מפלגתיים. למסקנה מקבילה הגיע, לאחר מעשה, זאב שיף. הוא כתב: „גם כדי למנוע לזות שפתיים ורכילות, שבה קשור שם צה"ל ב"עקיפין, מן הדין היה לדחות את הפעולה.

מקבל את הוראותיו מדרג זה ועליו לבצען ללא ערעור. הורגים הצבאיים אומנם עשויים להציע פעולה כפעם בפעם, אך ההחלטה ה"סופית נשארת בידי הדרג המדינית. גאוחתנו על כך שדברים התנהלו בצורה זו עד כה ושצה"ל ביצע את כל המוטל עליו מבלי להתחשב בשאלה אם כל מפקדיו שבע"רצון מהחלטה השר והממשלה... הפקפוקים ש" לנו קיימים לגבי השיקולים המדיניים וה"הסברתיים שליוו פעולה זו, ולצערנו לא נש"תכנענו מן הנמוקים שהועלו בפנינו על-ידי גורמים רשמיים שונים.”

★ ★ ★

## ההוראה : להשתק

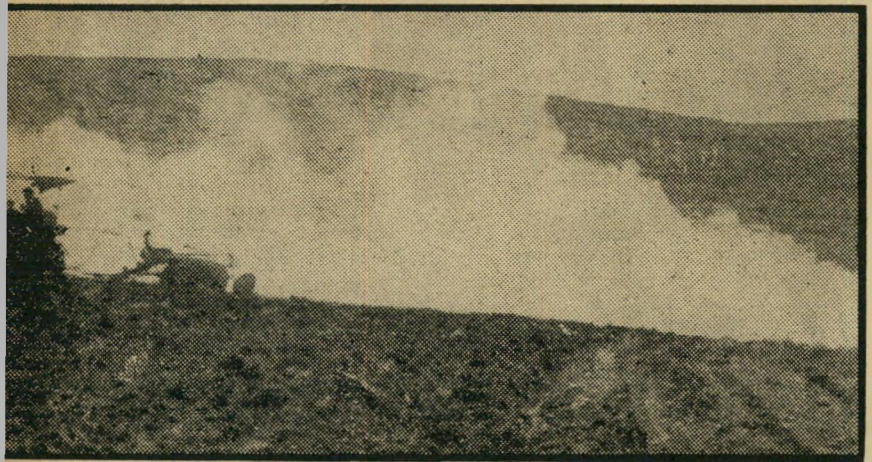
**א** זרד הפעולות התברר למחרת היום גם ללוי אשכול. השיקולים שדחפו אותו להורות על פעולת-התגמול עמדו לפתע ב"אור המסנור של המציאות המדינית. מש"רדי-החוק החל מדחה בדאגה על התגובות הצפויות בעולם, ובעיקר במערב.

אחרת קשה להסביר את צעדו הבא של לוי אשכול: הוא הורה לחרוג מן הנוהג שהיה קיים עד כה, לגבי פירסום פעולות תגמול. במקום לנפח את המיקרה, ולפרסם סיפורי-רימום על הפעולה ועל הצורה בה בוצעה, נתן הוראה חמורה להחניק כל פירסום.

כך, ביום שישי בבוקר עוד דיווח ידעות אחרונות, בקול התרועעה הששת-יחית: „פיצו" צי הבריכות האירו כל השטח! יללות וזע"קות-אימים נשמעו אחרי הגניגה מהכפר החשוך.”

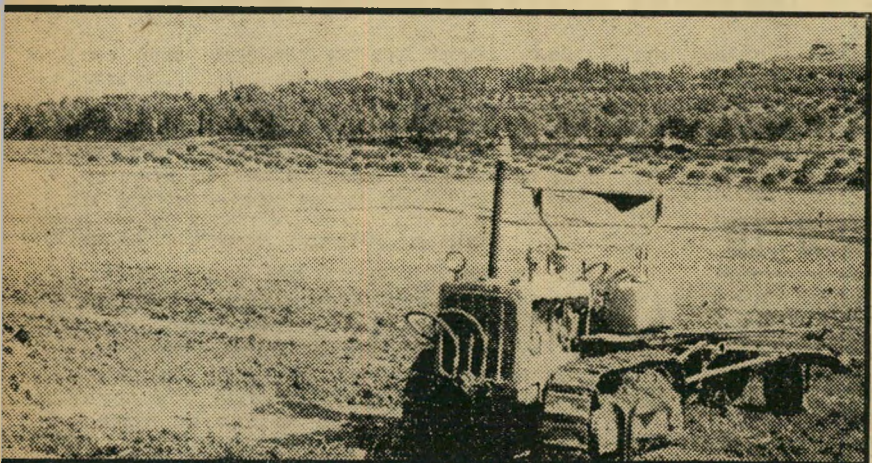
אותו בוקר מסר גם קול-ישראל הודעה על הפשיטה, בנוסח המשולהב המקובל, אולם לאחר-מכן, נכנסה הוראת-ההשתקה לתוקפה. קול-ישראל חדל למסור על התק"רית, ובסיומו החודשות ביום שבת מסר רק כי „החיים חזרו למסלולם הרגיל.”

אריה דיסנצ'יק, עורך הצהרון הצרחני ביותר בכל מה שנוגע לבטחוניים, קיבל פנייה ישירה מלוי אשכול, על סמך פניה זו הוציא הוראה לכתבי מטריב, לבל לזר-



## טרקטור ישראלי

נסוג מתוך העמק, אחרי שהירדנים פתחו באש. הטרקטור נראה חוזר לשטח ישראל, כשמסך עשן מסתיר אותו מן המוצבים הירדניים. עד עתה התנהל החריש ללא תקלות ותקריות.



## טרקטור ירדני

נשאר תקוע בשטח, כתום הקרב. ישראל הרשתה ליר"דנים לגרור אותו. הוא לא נפגע מן היריות, אלא נעצר בשדה — בגלל סתימת צינורית הדלק. עשרות טרקטורים גוייסו משני צידי הגבול.